

# **FEIZ MA BREIZ**

kannad miziek ar Vretoned



**ar glao, an heol benniget**

**ha poan ar c'houeriad,**

**a roio d'eomp Bretoned,**

**bara eur bloaveziad !**

**LOEIZ LOKOURNAN**

**GOUERE-EOST 1939**

## FEIZ HA BREIZ Renet gant an Ao. Perrot

### KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz : 15 lur. —————— Frans ha broiou stag outi : 18 lur.

Évid ar re a zo e diavèz bro : 20 lur.

Koumananchou a enor : 20 lur.

Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (l'instière). C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 Feiz ha Breiz er miz, da nebeuta, o devez Feiz ha Breiz edoug ar bloaz evit 12 lur ar pez.

### Lenn ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons,	
gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg) .....	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK,	
gant ERNAULT (Prudhomme) .....	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON,	
gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazhon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS	
D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I) .....	10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti	
VALLÉE, 37, rue St-Benoit, St-Brieg) hep géridur	
Pep levrem gant géridur .....	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrem.....	8 fr.

## MOULEREZ KREISKER

ARA LABOUR MARC'HAD MAT HA KAER

Moula a reomp labouriou a bep seurt ;  
Talbennou liziri — Kartennou — Leoriou —  
Kelaouennou — Skritellou, hag all..

46, ru Cadiou, Kastell-Paol

75vet BLOAVEZ. Nnn 57

Gouere-Eost 1939.

## FEIZ HA BREIZ

### DA BE SKOL KAS HOR BUGALE ?

Ar skolioù o deus prennet o doriou, an eil goude eben, evit daou viz, met kerkent ha ma vez aet ar vugale d'ar gér, e vez mall d'ar gerent gwelet e pe lec'h o c'hasint adarre, goude an eost, mar d'emaint c'hoaz, da vihana, en oad da vont d'ar skol, en eun tu pe du.

Ni, kristenien, a lavar ez eus e spered an den sklerijenn a zeu da lugerni wardro an oad a zeiz vloaz ha da ziskouez d'ezan ez eus traou mat, traou fall, e rank ober ar mad ha tec'het diouz an droug. Ar sklerijenne eo mouez Doue o komz ouz an den, lezenn Doue skrivet er goustianz ouz e veuli ; pa ra an droug, eo broudet gant e goustianz.

An doktored diffeiz, skler eo, ne fell ket d'ezo anzav e teu ar sklerijenn-ze digant Doue. Eus spered an den, nann eus uheloc'h, eo he teu, emezo, ha setu aman petra lavar hirio mistri-skol eus ar renk uhel, p'gwir emaint o kelenn e skolioù brasa Paris. Nez eus reiz ebet, lezenn ebet, emezo, skrivet e spered an den da verka d'ezan e zeveriou. Ar pez a hanver reiz, lezenn, n'eo nemet ar chiz. Ar chiz a zo dishenvel hervez ar broiou hag an amzer, hag evelse ive an doare beva. Ar pez a zo mat en eur vro pe en eun amzer a zo fall en eur vro all, en eun amzer all. Nag a gemm a zo etre an dud eus a greiz an Afrik ha ni, etre an dud a oa war an douar bremen ez eus tri ha pevar mil bloaz hag an dud a hirio !

*gantolos.*— Degas da c'houlou, va mab ; degas buan, ar re a zo e penn eur bobl, e penn eur strolled tud, a rank ober lezennou evit ma vo urz ha reiz er vro, hag e lavaront : « An dra-man a reot, an dra-ze a zo difennet. » Ar re a zizente a veze kastizet, ha, dre aoun rak ar boan pe ar maro, an dud a veze gourc'hemannet d'ezo ; hag a nebeudou eo deuet ar c'hiz da c'halver mad ar pez a veze gourc'hemannet, droug ar pez a veze difennet. Ar gerent a gomzive evelse d'o bugale, hag evit o lakat da zenti, a lavar d'ezo : « An dra-ze a zo fall, dra-man a zo mat. »

\*\*

Ober ar c'hiz, setu eur ger a vez lavaret alies, hag a zo, evel al lezennou, o reiza doare beva an dud. Gweilit an doare d'en em wiska, da renka an tiez ; an holl, kouls lavaret, a ra henvet. Evit ar beva ive. Gwechall, er vro-man pe er vro-ze, edo ar c'hiz da vont d'an oferenn, bremen n'eman ket mui, hag e meur a lec'h e ves goullo an ilizou da zul ; gwechall, e Franz, oa niverus ar vugale et familhou ; bremen e meur a zepartmant, et veler kals tiez n'ez eus enno bugel ebet.

Setu aze petra ves lavaret. Selaouit bremen ar respont.

Hor spered a varn lezennou an dud, a varn ar giziou. Lavaret a reomp : setu aze lezennou hag a zo mat eun-leal, setu aze lezennou fall, a zo red enebi outo, pe e vo kollet ar vro. Ma varnomp al lezennou, ar giziou o deus desket d'eomp petra a zo mat ha fall, ez eus eta en hor spered eur ouizegez, eur furnez a zo dreist al lezennou, dreist ar giziou.

Ar sklerijenn-ze da varn an traou a zo lakeet gant Doue en hor spered, a zo mouez ar goustianz. N'he dije nemet nebeut a dalvoudegez, ma teufe d'eomp diant an dud. Ma ne vije nemet al lezenn pe ar c'hiz da lakat an dud da ober ar mad ha da dec'hét diouz an droug, e velfemp var an douar traou spontus. N'ez eus nemet ar feiz oc'h harpa mat deveriou an dud. Ar

re ne gredont ket e Doue, ar re n'o deus aoun ebet rak barnedigez Doue, a raio fae ive var al lezennou hag ar giziou, hag a vevo evel ma plijo ganto.

Poanius eo klevet doktored karget da gellen ~~an~~ dud

yaouank o skriva an traou-man : « Na gollomp ket hon amzer hiviziken o klask anaout petra eo lezenn an deviou. Gwelomp petra ra an dud eus eur vro ha penos int deuet da veza evel m'emaient. Ar vugale a ra ar pez a ra o c'herent. Ar gerent a ra evel an dud all endro d'ezo. Ar mad eo ar pez a zo grêt gant an darn vrasa eus an dud ; an droug ar pez a zo difennet, gant al lezenn pe gant ar c'hiz. »

Hervez ar reolenn-ze, kement a ra an darn vrasa eus an dud a zo mat. Mat al lezennou douget dre fallagriez gant eur rumm dud evit gwaska eur rumm all ; mat ar c'hiz a zo e familhou Franz da gaout nebeut a vugale, ha goulskoude eo sklêr evel an deiz e vezobret ar Franz, abred pe ziwezat, gant broiou all, ma n'he deus ket awalc'h a vugale evit labourat an douar ha difen ar vro pa vo ezom.

Nann, nann ! N'eo ket gwir eo mat kement a ra an darn vrasa eus an dud. An dud a c'hell fazia hag a fazi alies, an dud a zent alies ouz o youlou direiz, ha dre fallagriez a ra troiou kamm, a zo disleal. Dallet gant o gwall-ch'hoantegeziou, e lavaront a-wechou eo noz pa ves deiz, e ch'halvont mat ar pez a zo fall.

Bez ez eus, avat, eur gelennadurez henvet hirio ouz ar pez m'oa dec'h, hag a vo varc'hoaz evel m'eo hirio : ar gelennadurez-ze eo keleennadurez an Iliz, sklerijennet hag harpet gant Hor Zalver Jezuz-Krist. Hounnez he deus lakeet er bed urz ha reiz. Ma ra mat an dud, e lavar d'ezo e reont mat, met ma reont fall e lavar d'ezo heb aoun e reont fall, hag e klask o distrei diouz an droug. Hi eo, adreuz ar c'chantvejou, he deus dalc'hét var an douar-man an holl vertuziou. El lec'h m'eo selaouet he mouez, ez a mat an traou evit an dud.

El lec'h m'eo disprijet, an dud a zeu buan da fallat e pep giz.

Peseurt mouez a dle beza selaouet gant ar gristenied, mouez an Iliz pe hini ar fals-doktored? Mouez an Iliz, sklér eo, rak ar wirionez a zo ganti.

N'eo ket hepken an dud vras a dle selaou mouez an Iliz, met ive ar vugale. Ar re-man o deus muioc'h a ezom zoken eget ar re vras da glevet heb ehan kelennadurez an Iliz. Ha setu perak ar vugale a dle kaout skoliou kristen, mistri kristen a zesko d'ezo ar c'hatkiz, an Aviel, hag a lakaio ar feiz da greski en o chalon.

Ma rank kerent kristen fiziout o bugale e mistri diffeiz, enebourien d'an Iliz, an holl a wel skler eo kementse eun dra eneb an urz vat, eun dra ne c'hell ket padout,

Ma rank kerent Breiz fiziout o bugale e mistri divreiz enebourien touet d'ar brezoneg, an holl, ives, a wel sklér, an droug a vezog grêt d'ar vugale er skoliou-se.

Setu aman eul lizer skrivet d'an 2 a viz gouere diweza gant eur paotrig nevez chomet er gêr, eus ar skol :

« Va gwella gourc'hennou d'eoc'h Aotrou Rener, « evit ar boan a gemerit gant hor brezoneg a zo tremen « mall digeri d'ezan doriou holl skoliou Breiz-Izel.

« Kaset oun bet da skol G... er bloaz 1929 ; neuze e « c'helled komz brezoneg eno, en ti-skol kerkoulis hag « er porz-skol hep kaout aoun da glevet trouz, ar pez ne vire ket ouzomp da zeski galleg ha galleg mat.

« Ar vistri-skol a zo eno breman a ra brezel d'ar brezoneg ar pez ma ch'ellont ha pa gomzer e brezoneg ouz « o bugale, goudre ar skol, zoken war an hentchou ha « pell diouz ar sourc'h, e respontont d'eoc'h e galleg » ;

Siouaz ! parrez G... n'ema ket he-unan, e Breiz-Izel ; e meur a barrez all ez eus c'hoaz mistri ha mestrezed-skol, hag a lavarfe buan a-walc'h ar pez em eus klevet eur mestr-skol eus Pleyben o lavaret, eun dervez : « Je rougis de mes ancêtres ! » Ya ! ar c'hêz den-se a ruzie eus e dud koz, dre ma ne ouient ket a c'halleg koules hag hen.

Genaoueien evelse hag o deus desket brezoneg war harlenn o mamm hag o deus mez ouz e gomz breman,

war zigarez m'o deus desket eur stlabez galleg bennak, n'ema ket o flas e skoliou Breiz-Izel hag ar gerent ma n'int ket berrwelet ne 'z aint ket da fiziout enno o bugale.

Eur skol e Breiz-Izel ha ne vez ket desket a vrezeneg enni n'eo ket eun dra da veza gouzanvet ken na gant ar vugale, na gant ar gerent.

Da vugale gristen, skoliou kristen ; da vugale vreizat, skoliou breizat ; eno hepken ema an urz hag ar peoc'h ! rak el lec'h ma n'eus ket a urz n'eus ket a beoc'h !

FEIZ HA BREIZ

## KENTIEL AN TAD MONTFORT

An den eurus Loeiz Grignon a Vontfort (1673-1716), eur beleg santel hag a reas e Breiz-Uhel ar vad a reas Mikael an Nobletz hag an Tad Maner, e Breiz-Izel, a oa o prezeg e Moncontour.

Rei a rae e groaz, — ar groaz olifant deuet gantan eus a Rom, — da bokat d'an dud goude an oferenn hag e lavaras n'her roje ket da bokat d'ar re ne vijent ket gwisket dereat a-walc'h.

Eun dervez an holl a voe souezet p'her gweljod o tremen ebiou leanezed sant Thomas a Villanova, hep rei e groaz d'ezo da bokat, i hag a oa gwisket evel holl c'hoarezed o urz.

— « N'em eus netra da rebech d'ho kwiskamant, a « lavaras an Tad d'ezo, met perak e lezit ar re a zo din « dannoc'h d en em wiska e strinkellou, evel ma rit ! »

Ha ne zistroas ket war e c'her !

Siouaz ! ma vevje an den santel-se, en hon amzer, en divije tro da gaout abeg eleiz a leanezed a bep urz hag a bep liou a ro tro d'ar giziou diskianta d'en em zila war

hor mèziou, ha d'ar plac'hed yaouank e tok da ruzia eus o mammou koz e kouef.

Nak a c'hoarz a dle beza e staliou a zo pa vez gwelet merc'hed Breiz hag a oa ker koant gant o c'houefou dantelez o prena tokou kent dibalamour ma ne garfe ket eur plac'h fur o lakat da ober dek kammed er mèz eus he zi, ha goude ma vefe ar glao o kouenza a varazou.

Skoliou a zo, a drugarez Doue, evel e Plougastel hag e Loperhet hag e virer enno gwiskamanchou breizekar vro.

Perak ne rafed ket ar pez a raer en diou barrez-se e eleiz a barreziou all?

## FALLGALONI ? NANN

« Rodig a dro  
a ra bro »

eman ar c'hzid da lavaret.

Troet he deus rodig an amzer a-zioc'h d'hor mèziou, troet buan, peogwir, en despet da bep tra, eman an eost war-nes beza dare en hor parkeier.

Hag o trei, eus an eil Miz d'egile, he deus, er bloaz-man, adarre, hadet stank an drein hag an drubuilh war hon hent.

Pell kenan eo bet an nevez-amzer diouz beza brao, ha dervezioù kenta an hanv a zo bet eus ar re zivaloa a c'heller kaout, evidomp-ni, tud diwar ar mèz.

C'hoant a deu d'eo'ch a-wechou da gredi ar re goz, pa lavaront n'eo mui henvel an amzer-vreman diouz gwechall !

Ar pez a zo sur eo, abaoe meur a vloaz 'zo, e feu da veza eur binijenn galet sec'ha ha dastum ar foenn. An amzer fall hor beus bet, abaoe gouel Yann, n'he deus ket gwatalet hepken ar foenn ; a lec'hioù 'zo eo bet siouaz tizet iveau an avalou douar hag an ed. Pa edo ar gwiniz en o bleun, pa zellent ken eün war-du an nenn, pa seblantent kaout kement a blijadur o vransigellat war o zreid mistr ha skanv, int bet torret ha daoubleget eus kostez an douar. Hag e-

velse ouspenn ma vez o tennoc'h ar medi ez eus riskl na chomfe skanvoc'h ar pennou.

Ha peadra a zo da fallgaloni? Nann, rak laboureien douar kristen ne fallgalonont morse.

Diwar o c'houest o deus desket meur a wech ne c'hounezer netra o chom da hirvoudi hag oc'h en em ehala dreist-muzul :

« Gouzav an dud hag an amzer

A zo daou dra ret da ober. »

a berz o stad an dud diwar ar mèz a zo dà d'ezo en em drei ouz kement a draou, ma rankont iveau bez a-tao war c'had eus eun disouezenn bennak, en eun tu pe du.

Pa ne vez da ober nemet gant traou maro, er gwas-ked d'an amzer, evel micherourien ag c'heriou, ar riskl peurvuia a zo bihan, hag ar c'holl ne c'hoarvez ket allies. Met pa vez da ober gant an traou beo, pa ranker gortoz ouz an amzer, atao kén froudennus, kas pep tra da vat neuze eo dishenvel !

Ha koulskoude daoust d'ar pez a c'hoarvez a gontrol en hor micher, kichen ar pez a gollomp e kavomp allies eur gounid bennak. Gwelit kentoc'h ar pez a zo en em gavet en deiziou diweza-man. Ar gwall amzer, hep mar ebet a vez bet noazus d'ar foenn ha d'an eost, met piou lavaro ar vad en devezo grael d'ar glaz-vez ha d'ar boued chatal, d'an trevajou nevez hadet... A-hed ar bloaz eo hor befe tro, ni koueriad kristen, da lavaret ar bedenn-man :

« Va Doue, bennoz d'eo'ch, abalamour ma ho peus tennet kalz diganeomp, ho peus lezet c'hoaz kalz ganeomp... »

En eur ger, ar pez a ra ar muia doan d'hor c'halonou n'eo ket skuizder hag enkrezoù hor stad eo, met kentoc'h an dislealded a welomp ober d'eomp.

En deiz ma kompreño ar gouarnamant e zever ; en deiz ma skoro da vat al labour douar ; en deiz ma lama vez gwelet ar justis o para, ar justis-se a ouezo digoll pep hini hervez e boan hag e labour : en deiz se e kanimp adarre en hor micher.

Ne c'houlenomp ket beza savet dreist ar re all, na  
dastum arc'hant bras :

« Evit beva gant levenez

N'eus ket ezomm aour na perlez »

Ne fell ket d'eomp beza laket, bemdez pad, da varc'h-limon ouz karr ar vro.

Plijet gant Doue e vefe al lezennou nevez a zo meneg anezo, en deiziou kenta-man a viz gouere, ar gou-lou deiz eus an amzer nevez a c'hortozomp keit all 'zo!

L. B.

## AR SIOU FALL

### I

Kalz tud o deuz skiant prenet,  
Kement all 'zo diskiantet,  
Buan a-walch'h e lavarfen  
Ez int aet dreist pep aroude nn

### II

Gant an ourgouil darn a zo foll,  
Hag e sonjont ,main dreist an holl,  
N'eus nemeto o kaout spered,  
N,eus da veza 'meto meulet.

### III

Foll eo lod all gant traou ar bed,  
C'hoant rastellat o deuz bepred  
Arc'hant, danvez, anealed,  
Douarou, prenet pe laeret :

### VI

Ken sot all eo an den lubrik  
A zonjfe n'eo 'med eul loen kig :  
'Vit ar c'higer 'man o larda  
Al loen en deuz 'r goelien teoa.

### V

Ar warizi zo eur gwall si  
A ra d'an den beza eur c'hi,  
Beza bepred krignet e beo  
Gant c'hoant destum, kaout ha reseo.

### IV

Al lontreg hen, a zo heugus,  
Ouspenn ma rent tud gwalleurus :  
Ma koll an den korf hag ene :  
Korf al lontrek eo e zoue.

### VII

Tech ar goler a zo spontus,  
Hag a rafe beva e kuz,  
Gant aon rag an den e kounnar,  
Ha perag ? E unan ne oar !

An diegi 'lak en arched  
An den a bez, korf ha spered,  
Rag mervel eo 'rog mont d'ar bez  
Pa vez ar vuez didalvez.

Y. R. T.

## GOUDE MA VEZ EVET AR CHISTR

Yann, er sulvez-se, savet kerkent ha goulou-deiz, en devoa gwisket e zilhad kaera da vont da bardon Per.

Er porz, ar gazeg c'hell, starnet ouz ar c'harr bihan, a c'hourrizie hag a baoate, en eur lakat he ouroulerien da stirlinkat, kement a vall he devoa da vont en hent.

Yann a oa azezet war dorchenn ar c'harr hag a strake e fouet, evit gervel e wreg, met Anna gêz ne veze fin ebet d'ez i da wiska he dilhad.

A-bouez gortoz, pell a-walc'h, e voe gwelet, evelato, o tispaka, gant he c'hoaz aour, war he bruched, he c'houef broudet, doare d'ez i da veza eur zantez diskennet eus gwer a liou prenestr bras eun iliz veur bennak. Yann ouz he gwelet, fichef evel ma oa, he c'havas, en deiz-se, ker kaer ha da zeiz he eured ; met, ma oa eur plac'h koant e oa iveau eur plac'h gwidreus ; kaout a ranke atao ar ger diweza hag atao e veze o c'hourdrouz diwar benn tra pe dra : « Perak, emezi, e lec'h chom « da c'hoarfellad strakal da fouet aze, n'out ket êt da « ober eun dro da welet ha prennet mat e oa an doros « jou ? »

Yann, boaz da glevet trouz, ne rannas ger ; an itron a bignas, en e gichen, hag ar gazeg c'hell a redas d'an daoulamm, war an hent bras, goudoret gant ar gwez kistin.

Goude an oferenn-bred, an daou bried a yeas er c'hoat tosta da zebri o lein ; Yann a glaske tremen gwella ma c'helle, diouz e hini goz ha pa ziskarge da eva d'ez i daole evez en aoun da skuilh chistr gouest da louza he dilhad kaer. Anna a welas : « Na peger brao a res d'in, hizio, emezi ; glaoustre ez peus eun dra bennak da c'houenn ouzin ! »

Yann, mezek eun tamm, da genta, a anzavas : « Ya ! karout a rafen mont da eva eur banne chistr, gant va c'hamaraded, goude ar gousperou ! »

— « Mat, emezi, n'ez pezo neimet starna d'in, rak- « tal goude ar gousperou, ha me a zistroio va-unan ! « Kaout a ri unan bennak, da zont ganez d'ar gêr ! »

Ar gomz-se a lakeas kalon Yann da dridal ha keit ha ma chomas e wreg gantan, er pardon, ne ehanas ket da ober braoa ma c'helle d'ez i, evit diskouez d'ez i e garantez hag e anaoudegez vat.

Dal ma welas e oa e-unan e redas da gaout e vigno- ned a oa azezet ouz taol eun ostaleri, e penn an iliz.

Tomm e oa bet epad ar gousperou hag ar prosesion ; skaota a rae an heol ; ar wazed o devoa lammet o zo- kou, digoret o saeou hag a zec'he ar c'houezenn a zi- vere diouz o zal.

Ar chistr a oa alaouret, sklêr hag eonennus, evel gwin Champagn ; seul-vui ec'h evet anezan ha seul-vuioc'h e veze c'hoant d'hen ober. Hag ar wazed a ziliamme o zeodou ; unan a en em lakas da gana eur werz kaer ha n'eo ket skrivet biskoaz he zon, war baper, hag ar re all a ziskane outan.

Ha goude, a vouez uhel e komsjont eus an anaon-se, er boan, a vez o troïdellat ar mèziou hag an aochou, en noz, o klask tud da bedi evito.

Kement hini a oa ouz taol a grogas aoun ennan o klevet Gwilhou, merour an Ti Nevez o lavaret, e teuas u-

nan bennak, eun nozvez a viz du, goude ar veihadeg, da skei war dor e di.

Pa'z eas da welet piou a oa eno ne welas den. Dem-goude e klevas adarre an hevelep taoliou ; korn-zigeri a eure an nor hag e welas eun dra bennak a wenn hag e klevas ar gomz-man : « Pedit an Aotrou Doue, ma vo laouen ouz va ene ! »

Aotrou maner Kervennan a ranke beza hennez, mario ne oa ket a wall bellou hag a oa bet garo ouz peo-rien ar vro ; war a lavare Gwillou, e gi, en noz-se, ne ehanas ket da arsal ha da yudal, en eun doare sebezu.

Pa zistroas Yann d'ar gêr, e wreg a roc'he ; gouestadik, ec'h en em rinklas en he c'hichen, e vougas ar gouloù hag ec'h en em roas da gousket ; met, e kreiz an noz e tihunas ; ar chistr daonet a laboure en e gof ; an ezenn dioutan a domme e benn ruz-tan ; e wad a verve ; e c'hourlanchenn a oa dizec'het ; ezomm bras en devoa da eva dour ha da aveli e benn.

Diskenn a eure eus e wele ; e dreid a horjelle dim-dannan ; diouz tro e zourn e klaskas an nor, nag eur wech he c'havet hag he digoret, e sellas ouz an oabl ; steredenn ebet ne wele ; noz tenval e oa ken tenval hag e penn kenta ar bed a-raok m'en devoa an Aotrou Doue krouet an heol hag ar stered.

En eun taol, koulskoude, eun dra bennak a wenn a dremeras dirak e zaoulagad hag en em gollas en den-valijenn : « A ! emezan, setu eun ene bennak deuet eus ar Purgator, da c'houlen pedennou, sur a-walc'h ! »

Yann a reas sin ar groaz ha c'houeka ma c'hellas e lavaras e bater, met ar bater-se e lec'h lakat an Anaon da zioulât, o lakeas da egari gwasoc'h gwas hag e welas eur bern traou gwenn o korolli dirazan.

Ar bleo a zavas sounn war e benn ; e zent a stlakas en e c'henou ; buan e lavaras eun *De profundis*, o kredid e ez aje, goude ar bedenn-se, an Anaon en dro d'o c'hêr bell. Met an teuzed her c'hilhas tu ha tu.

« O ! biskoaz kement all, eme Yann, neuze ; ema an « dud holl, evit doare, o sevel eus a varo da veo hag « ar re-man eo ar re a zo diwarlerc'h o vont da drao- « nienn Josaphat ! »

Neuze e skoaz war e galon hag e lavaras e geuz d'e bec'héjou hag e rann-galon o rankout en em zispartia diouz e wreg, diouz e diegez ha... diouz e chatal.

Ha dinerzet gant e spont e youc'has : « O ! va Doue ! » hag e kouezas a-stok korf d'an douar hep anaöudegez.

O klevet ar youc'hadenn ar wreg a zihunas, nec'het, o klask gouzout petra venne ober he gwaz hag eur wech enaouet ganti he goulou e welas he Yann asten-net war leur an ti, gwenn evel eun tamm paper... sebel-liet etouez ar bern linseliou a oa er pres.

Mont a reas e kouunnar hag e c'houlenas outan : « Oc'h ober petra 'n diaoul emaout aze ? »

O klevet mouez e wreg e teuas ennan e-unan hag e lavaras : « Ezomm aveli vi fenn am oa hag oun aet « er mèz hag em eus gwelet... O ! va Doue ! petra 'm « eus gwelet ? Ar Purgator a-bez ! Ker strafuilhus e « oa ar weladenn-se ma 'm eus kollet va anaoudegez ! »

— « Genaouok 'zo ac'hant, ker mezo e oas ma 'z « peus digoret dor ar pres ha diskaret ar bernion lin- « seliou a oa ebars, e lec'h digeri dor ar porz ! A-raok « ma 'z lezin da vont d'an ostaleri eur wech all c'hoaz « en devezo kanet ar goukouk meur a wech ; te a ga-ve d'it e oan kousket. Deus d'az kwele ha dillo ha n'es « ket da jom da ober geizou aze... Me a anavez da « istoriou-ostaleri pell a zo ! »

Yann a gav d'ezan atao eo bet oc'h ober eun dro er bed-all, met e wreg ne vez ket pell evit lakañ da deu-rel e dreid adarre war douar ar bed paour-man ha mat a ra.

Ch. CALONNEC.



## AR C'HEMENER

TUD AR CHOARI

*YANNIG, ar c'hemener.*

*AR MILINER.*

*MERIADEG, mab ar miliner.*

*TURIAU,*

*GWENNAEL,*

*GWIGNER,*

*bugale a ziwardro.*

*BIHUI,*

*BILI.*

*Ar c'hoari a-bez a dremen e kegin ar miliner.*

I

### YANNIG, AR VUGALE.

*YANNIG, azezet war eun daol, kroazet e zivesker din-dannan, a gan en eur c'hwriat ; darn eus ar vugale a zell-outan o labourat ; ar re all, bodet en eur c'horn eus an-ti, a zo o c'hoari gant c'Artou. Gwennael ar yaouanka, a zo kousket, war eun daol, e tal ar c'hemener.*

*YANNIG, ha war e lerc'h ar vugale.*

*En draoniennig du-hont 'ma milin Stank Alla*

*Ar miliner a gan, tre ma vez o vala,*

*Ha mik, mik, mik,*

*Ha mak, mak, mak,*

*Ha oein, oein, oein !*

*Pep hini d'e dro, maluret,  
A rank eno mala*

*Ar miliner a gan tre ma vez o vala,  
Miliner, va mignon, gwell vefe d'eoc'h gouela  
Ha mik, mik, mik,  
Ha mak, mak, mak,  
Ha oein, oein, oein,  
Pep hini d'e dro maluret  
A rank eno mala.*

*YANNIG, o welet daou pe dri eus ar vugale o tavrourna e draou.— Asa ! Asa ! asa ! asa ! Eur prenv bennak a zo en ho tu a-dreñv c'houi, m'oarvat ! Petra? ne lakoc'h ket an traou-se dillo, en o lec'h, evel ma oant bandenn chatal ! Evidoun-me n'em eus ket gwelet biskoaz, e nep lec'h a vugale ker bervet ha c'houi. Pe-tra? n'oc'h ket gouest da jom en habaskder ?*

*MERIADEG.— Turiau en deus kroget enno da genta.*

*TURIAU.— Ya ! met te ez peus lavaret d'in o c'hemener, evelse !*

*YANNIG.— Ker kablus ha ker kablus oc'h holl ; er wech kenta ma tigouezo kement all me ho lakaio da dremen dre graouenn va nadoz. Diouallit mar kirit. Gwell e vele d'eoc'h ober evel an hini a zo kousket a-man war va zorichern.*

*An holl vugale o pignatwar an daol.— Dioc'htu, dioc'htu, tonton Yannig !*

*Yannig, ouz o fellat gand e voned.*

*Petra? Petra? Met aet oc'h e belbi,mil gutez. Lavaret em eus d'eoc'h kousket evel an hini a zo gourvezet war va zorichern, met n'em eus ket lavaret d'eoc'h dont holl, war eun dro, d'am stroba aman. Lec'h awalc'h ho peus d'en em astenn aze war leur an ti, m'ho peus c'hoant !*

*Ar vugale a en em astenn, an eil warlerc'h ogile war leur an n.*

MERIADEG en eur soubla e benn da Yannig.— Evese bezet graet, Tonton Yannig.

YANNIG.— Ne gleves ket, te, fri minaoued, kerz d'ar skol da zeski kaout doujans e kenver ar re o deus bleo sez gwech kosoc'h eget da re !

Hen a en em lak en dro da gana :

Miliner, va mignon, gwell vefe d'eoc'h gouela,  
Ho yaouankiz ebiou evél an dour a ya  
    Ha mik, mik, mik,  
    Ha mak, mak, mak,  
    Ha oein, oein, oein,  
    Pep hini d'e dro, maluret  
    A rank eno mala

Ar vugale astennet war leur an ti a respont d'ar zon,  
ha kerkent ha ma 'z eo echuet ar poz kenta, emaint  
holl, en o sav, en dro d'an daol.

MERIADEG, o sellat ous lunedou ar c'hemener.

Tonton Yannig, perak e lakit choui tamou gwer,  
evese, war o fri, pa 'z it da c'hariat?

YANNIG.— Evit laket ki ar person da gomz, mab  
ar sec'h ! Na pebez sonjou a dreuz evelkent, sperezou  
ar vugale-man !

TURIAU.— Soaz an daou davancher he deus iveauz  
eur mekanik er seurt-se, war he fri, da anaout gweloc'h ar re a dremen e tal he zi.

YANNIG.— Kre ! labousig 'ke ! Gwelet a ran  
n'eus netra ebet ken da zeski d'an ailhoned-man !

MERIADEG.— Mar plij ganeoch' tonton Yannig,  
lakit ho mekanik war va fri, eun nebeud, o ! eun nebeud  
hepken, da welet ha me a welo eun dra bennak gantan.

YANNIG.— Deus 'ta neuze, paotrig bihan, kement  
a zouster a lakes en da gomzou ma n'oun ket evit nach'  
ouzit ar pez az peus goulennet. Sav da fri ;... c'hoaz...  
c'hoaz. — Mat, evese !... Ha mat ! petra 'weles te bremman ?

MERIADEG.— Ha ! Tonton Yannig ! Nag a draou  
du a welan me dirag va daoulagad. An daol a zo du, ho

torchenn a zo du, ho tourn a zo du, ho fri a zo du.

YANNIG, spontet.— Va fri a zo du ! Va fri a zo du ! Biskoaz kement all !

TURIAU, o kemeret al lunedou war e fri.— Feiz !  
ya vat, tonton Yannig, ken du ha mantell ar siminal.

BILLI, oc'h ober evel an daou all.— Ken du ha genou  
eur fourn.

GWIGNER, evel ar re all.— Ken du hag al linsel  
ganv a vez war ar c'heler en iliz !

YANNIG, o tiskenn diwar e dorchenn.— O ! kre  
marmouzen ! ailhoned ! oc'h ober goap ac'hanoù e  
maoc'h !... ma ne roes ket d'in va lunedou en dro,  
dioc'htu, me a zo o vont da ober eun astenn d'az tis-  
kouarn, Meriadeg, ne vo ket pell !

Redet en deus warlerch' ar vugale, ha dont a ra endro  
en eur jacha war ziskouarn Meriadeg.

MERIADEG, en eur rei d'ezan e lunedou en dro.  
Sellit ! sellit, Tonton Yannig. O ! n'it ket da skeigan  
nen, da vihana !

Ho fri a zo gwenn 'vel an erc'h er goanv,  
Ho fri a zo gwenn vel ar bleun gwennan,  
Ho fri a o gwenn 'vel koummoul an hanv.

Tonton Yannig, n'am skoït ket  
Me zo 'vidoc'h leun a respect

AR VUGALE.— Tonton Yannig, n'her skoït ket,  
Hen 'zo 'vidoc'h leun a respect.

YANNIG.— A ! mat ! evid ar wech-man c'hoaz,  
me a zo kountant d'ho lezel, met c'houi a ya, vit va di-  
goll, da ganan d'in eur pennad son bennak, n'eo ket  
'ta !

AR VUGALE.— A ! ya ! ya ! Tonton Yannig !

MERIADEG, pe eun all a gan\*:  
Ar c'hemener a Langonbrag  
Hennez 'zo eun den hag a vrug, hop !...  
Hennez zo eun den hag a vrug.

AR RE ALL :  
Ar c'hemener ne d'eo ket den, lanla !  
Nemet kemener ne d'eo ken !

Eun tammig den a zaou droatad  
Atao gwisket ha kribet mat.

Eur baro du dindan e fri  
Da lakat e veg en fri.

E veg hag e deod milliget  
A wall gomzou dalch mat karget.

YANNIG, *o c'hoarzin*.— A ! a ! a ! kre laboused.  
Kre laboused ! ar seurt-man, ar seurt-man, a zo bugale fentus evel kent. Pa ouezo ar c'honsort eus a Langanbrag piou en deus savet ar zon-se warnan e lenn Grannig hen her bounto, mab ar sec'h, e lenn Grannig I

GWIGNER.— Hennez ne ya ket ar vugale da zellet outan o labourat, tonton Yannig.

YANNIG.— A ! nann avat malistoul ! Hen o lakafe da zizec'ha war o zried !

BIHUI.— Hennez ne laosk ket ar vugale da c'hoari gand e draou, tonton Yannig.

YANNIG.— A ! nann ! malinbrek ! o bazata eo a rafe !

TURIAU.— Hennez n'eo ket henvel ouzoc'h c'houi, Tonton Yannig, c'houi a gar ar vugale.

YANNIG.— Evel soubenn ar c'haol, va leue bihan ! Me a gar holl ar vugale, nemed ar re a ra troiou kamm d'in, evel meur a hini.

BILI.— Graet ez eus bet troiou kamm d'eoc'h, Tonton Yannig ?

YANNIG.— Ya !... sartodallik, evel ar baotred saout-se hag o devoa stagnet ereou balan war va hent da ober d'in pilat.

GWENNAEL.— Ereou balan, war hoc'h **hent**. Feiz ! Feiz, Feiz evelkent !

YANNIG.— Ya ! ya ! ereou balan war va hent d'am lakat da droidellat ha da baka lemmenn.

BIHUI.— Bez ez eus tud fall er bed, **evelkent**, n'eo ket 'ta, Tonton Yannig !

YANNIG.— Tud fall ! sez gwech muioc'h egod a re vat !

GWIGNER.— Met, evit paka lemmenn, evelse, en hent, ho poa ranket lounka eur chopinad bennak a re, michans, Tonton Yannig.

YANNIG.— Eur chopinad a re ! eur chopinad a re : Biskoaz ne gemeran, eul lomm muioc'h eget n'eo dleet, mab ar zec'h ! Me a 'z ay e glaoustre gant ne vern pe seurt aotrou diwar benn an dra-ze. Me n'oum ket henvel ouz da dad te, mab ar zec'h ! Dec'h da noz, end euen, edo o tont eus a Drelekan, hag e kane ker krenv, ma spounata holl al laboused er bodou lann gantan ; ha kerzet a rea, mil malloz, er mod-man.

(En eur ganan hag oc'h ober tro an ti ; ar vugale a ya war e lerc'h)..

Bonjour, bolom, e korn e dan. (bis)  
Ho pennherez a c'houlennan.

Ha ouitche neouitche,  
Ha bing, bing, bing, bing,  
Ha ouitche neoad  
Ha bing ban ban.

Va fenherez c'houi n'ho po ket  
Ken na zono kloc'h an Dreinded.

## II

### YANNIG, AR VUGALE, AR MILINER

AR MILINER.— Asa ! asa !... Met, c'houi a gav d'eoc'h eo evit kanan hag ober kement all a drouz gand ar vugale-man eo am eus ho koulennet, kemener ? Goudzout mat a rit, koulskoude eo red mat d'eoc'h echui an dilhad-se hizio, ma c'hellin mont warc'hoaz da friko pennherez Kerzourner.

(O tiskouez an dilhad a zo war e gein). N'eo ket evelkent gand an truilhou-man eo e kredin mont da vragal du-hont. Eun toullad mad a vez em befe da zont d'ar gêr.

YANNIG.— Me oar mat, miliner, me oar mat, met ne c'heller ket evelkent lakat an nadoz da ober burzou. E feiz, n'eo eus ket kollet kalz a amzer c'hoaz e-vit hizio, n'eo ket 'ta, bugale?

AR VUGALE.— Tra ! Tra ! vat, Tonton Yannig.

AR MILINER.— Arabad hen ober, ken nebeud, arabad hen ober.

YANNIG.— Ne jom ket mui nemed eun tamm da ober el lavreg ! Met, araok an noz, mab ar zec'h, e vo eul lavreg eus ar re glokan displeget war ho tu a-drenv. Sellit lsetu aze ar saeou, echu int. Lakit i da welet. Ne vo ket eun den ker kanfart ha c'houi e kanton Pligner a-bez, mab ar zec'h !

AR MILINER, *o wiska e jupenn*.— A feiz ! eun den a dle beza gwisket hervez e renk.

YANNIG.— Sur a-walc'h, miliner, sur a-walc'h... Boutonit breman.

AR VUGALE, *o kanan hag o koroll en dro d'ezan d'an disk'an* :

O ! na brao eo ar miliner.  
Gand e jupenn hag e zae ver !  
O ! na brao eo ar miliner  
A vo gwelet e Kerzourner.

*Koroll a reont en dro d'ezan en eur ganan an disk'an* :

Troomp dillo en dro d'ezan  
Ken ma vez en e gaeran

AR MILINER.— Labourat mat ez peus graet, koulskoude, kemener. Ma vez graet al lavreg ker klok hag an traou all, sur a-walc'h e vezlavaret n'ho peus ket ho par er vro a-bez... met klevit mat n'ho peus peus ket kemener an amzer a zo ret evid peur ober al labour, hag en hent-se, n'it ket da goll hoc'h amzer gand ar c'hoz vugale-se !

YANNIG.— N'ho peus ket a ezomm da gaout aoun, miliner, n'ho peus ket a ezomm da gaout aoun ! Ha neuze, souezet bras e vefen ma ne dap ket c'hoaz ar

c'honsort e « zac'had kerc'h » er wech-man ; biskoaz, kaer en devez jubennat, n'eo deuet a-benn da skoulma ken nemet an an amzer a zo ret evid peur ober dimezi ebet.

AR MILINER.— A ! kre teod fall a gemener ! N'oc'h ket evid en em c'houzanv ken etrezoc'h kemenerien.

YANNIG.— N'eus nemet eun dra hag a c'hellfe mi-ret ouzin da c'hwriat ho lavreg a-benn an noz.

AR MILINER.— Petra 'ta, kemener ?

YANNIG.— Ar gurun, miliner, ar gurun !

AR MILINER.— Arnev a zo en amzer ; met ne gredan ket elevato e tarzfe a-raok an noz.

YANNIG.— Piou a oar, miliner, Piou a oar ?

AR MILINER.— Labourit atao ! kemener, labourit. Ha c'houi, bandenn chatal. er mêz, er mêz ! Na jomit ket aze da stroba ar c'hemener.

### III

#### YANNIG, *e unan*.

Setu me, va unan, mab ar zec'h ! Red eo koulskoude a-raok ma vo noz, echui al lavreg-man. D'eomp d'ezan, sator dallik, ha ma ne deti den d'am distrei diouz va labour, e vo peur'hraet a-raok eun eur aman... Ha lavaret c'hoaz eo ar bouc'h a gonsort-se eus a Langoubrag eo a zo kaos ma 'maoun-me evesle o krevi va daoulagad, noz deiz, evid eur friko... hum ! ha piou oar zoken ha dont a c'hello a-benn d'hen ober ; met teuvalaet eo an amzer a gav d'in. N'oun ket gouest ken da lakat an neud e kraouenn an nadoz... Ne c'hellin ket echui... ne c'hellin ket sur a-walc'h. (*en eur huchal*) Goulou, mar plij ganeoc'h ! Goulou ! Ken tenval hag eur fourn eo ho ti, mab ar sec'h. Degaset goulou d'in, pe anez ne echuin ket ho labour.

AR VESTREZ, *a-ziabell*.— Kerzit da gas eur c'houlaouenn d'ezan. Meriadeg, vit ma stanko e c'henou. Red e vo dizale kaout da nebeuta sez mevel evit servicha ar c'hoz kemener brein-ze war e dorchen !

YANNIG, *da Veriadeg o'ch en em gaout gant* \*

*gantolor.*— Degas da c'houlou, va mab ; degas buan, paotr. Ne welan mui netra, mab ar zec'h, netra 'n holl. Tenvalaat buan en deus graet an amzer.

MERIADEG.— Kosaat a rit iveau, Tonton Yannig.

YANNIG.— Ha te ! stronk, war yaouankat eo ez es, m'oarvat ! ar seurt-man a zo bugale, evelkent ! Kea 'ta da zellet kentoc'h ped eur eo !

MERIADEG.— Seiz eur eo, Tonton Yannig.

YANNIG.— Seiz eur ! an noz a zo kouezet eta ! Biskoaz kement all ! N'oun tamm ebet souezet ma 'z eo ken tenval ar mèz ! Seiz eur dija ! N'em bo ket biken a amzer a-walc'h da echui al lavreg-man ! Mil gurun ! Kea da vale, breman, labousig, kea ! kea da welet ha me a zo en ti-chistr.

MERIADEG.— Glao bras a ra, Tonton Yannig.

YANNIG.— Glao bras ? Ne glevan ket netra koule koude ! netra 'n holl.

MERIADEG.— Glao bras ha luc'hed, Tonton Yannig.

YANNIG.— Luc'hed iveau ! Kurun a vo neuze 'ta ?

MERIADEG.— Feiz ya ! tonton Yannig, setu hen o trouzal. Evidon-me, da vihana, a zo o vont kuit.  
..Klevet a raer ar gurun o strakal. *h̄ep ehan.*

#### IV

*YANNIG, o lammat diwar an daol.*

Gwas a-ze d'al lavreg, mab ar zec'h, gwas a-ze. Ne labourin ket ken, ne labourin ket ken. Serrit ar prenestr, serrit an nor, stoufit ar chiminal. Va Doue, va Doue, va sikourit, va sikourit, Itron Varia Grenenan... Nann, nann, nann, nann !

..Mont a ra dindan an daol.

Santez Barba, mamm an tri roue, pedit evidomp, pe dit evidomp !... Che ! ne glevan ket mui netra ! Brr !... Brr !... Va Doue, va Doue, setu hen o strakal adarre.

..*Kana a ra :*

Santez Barba venniget  
Skoazell an dud aounik.  
Deut d'am salvi me ho ped  
Pa n'oun ket maro-mik...  
Ne darz ket mui, evelato, a gav d'in.  
Santez Anna venniget, setu hen c'hoaz !  
Ar gurun am lazo...  
Sur ma n'am diouallit ket.

Sur a-walc'h am lazo ; ar vugale-se o devoa gwelet a-walc'h ar seblant eus an dra-man, pa welent va friken du hag eul linsel-ganv.

Hag al lavreg-se n'eo ket echu !... Eur skoued nebeutoc'h d'am heritourien.

(*O strabat e Benn*) Asa 'ta mat ! asa 'ta mat, perag oun me deuet aman hizio da veza lazet gand ar gurun !

#### V

*YANNIG, dindan an daol, AR MILINER.*

MERIADEG

AR MILINER.— A ! ta, kemener ? Che ! n'eus mui kemener ebet ! Da belech', da vihana, eo aet adarre, da goll e amzer, ar c'hoz kemener brein-se ? Meriadeg, Meriadeg ?

MERIADEG.— Petra 'zo, va zad ?

AR MILINER.— Ne peus ket gwelet Yannig ?

MERIADEG.— Aze e oa bremañk, azezet mat war e dor-chenn, o klask lakat neud en nadoz.

AR MILINER.— Malinbrek ! biken ne deuio a-benn da echui va lavreg en noz-man. Deomp da welet e pelec'h eo aet adarre da goll e amzer. (*sket a ra gand e zourn war an daol.*) Ma ne vez ket echu va lavreg hizio ne 'z ay ket, en e bez, eus an ti-man emberr.

..Mont a reont kuit.

#### VI

*YANNIG, q tant eus a zindan an daol.*— Ne 'z ay

ket, en e bez, eus an ti-man, mab ar zec'h. E kounnar ruz eman ar Miliner. Hag hennez, tèr evel ma 'z eo, bremaïk pa deuio en dro, ne c'hello ket en eur viret da skei ganen. Hag eur gwall daol a skoer ker buan hag unan dister. Asa 'ta mat. Asa 'ta mat ! Perag oun aet ivez da lavaret d'ezan em bije graet ar c'hoz bragez brein-man d'ezan a-benn warc'hoaz ! Ne c'hellin ket, sur a-walc'h e achui. N'oun ket ken evit gwelet skilêr... desenoret e vezin. Koll a rin va holl hostizien. An holl a c'houlenno va c'honsort a Langonbrag da labourat eun lec'h !... Va Doue, va Doue, petra rin me breman ? A ! feiz, va Doue, eun dra hepken... ober ar maro bihan. A ! feiz ! ya ! va c'hez Yannig, a-raok ma vezi laket en douar, te a gavo atao an tu d'en em denna, en eun doare bennak. Ne 'z peus ket netra da ober nemed en em astenn aze war da dorchenn, evel eun den hag a zo maro en e ês... serra da zaoulagad ! Eur paotr fin e vezoz an hini a c'hello gouzout mat mar d'out maro pe gousket hepken... Just a-walc'h, setu unan bennak.

*En em astenn a ra war an daol, evel m'en deus lavaret, eur c'houlaouen rousin o leski en e gichen.*

## 'II

YANNIG, MERIADEG, AR VUGALE,

AR MILINER

MERIADEG.— Va Doue !... Petra... Kousket eo !  
TURIAU.— Maro eo kentoc'h. Galvomp hen !  
(*En em lakat a reonf d'her gelver, a-bell, unan war-*)  
BIHUI.— Ne glev ket anezan.  
GWIGNER.— Maro eo, michans !

BIHUI.— Allas !

MERIADEG.— Paourkez Yannig, aoun en deus bet rag ar gurun.

GWIGNER.— Ya ! sur a-walc'h.

MERIADEG, warzu ar mez.— Va zad, va zad ! maro eo Yannig ?

AR VUGALE.— Sellit !

AR MILINER.— Feiz ya ! maro eo, sur a-walc'h. Paourkez Yannig ! Re em eus e c'hourdrouzet, bremaïk, diwar-benn al Javreg-se. Gouzout mat a rae kouls-koude, oa evit c'hoari eo e komzen evelse ! Paourkez Yannig ! Paourkez Yannig !

AR MILINER, o tont d'ar red. Maro eo Yannig ?  
AR VUGALE.— Paourkez Yannig.

AR MILINER.— Gwella den a oa o vale !

MERIADEG.— Gwella kemener a oa er vro !

AR MILINER.— Evit tailha ha gwriat eun tamm dilhad bennak ne vo ket kaout e bar e Breiz-Izel a-bez. Balbouzerien a-walc'h a vo kavet, da ober dilhad giz ker, met ar gizioù koz a vo lezat a gostez, rag ar vicherourien a jom war e lerc'h, o deus o ankounac'h... Paourkez Yannig... Hen eo en deus gwisket ya zad em raok, hag araok va zad, va zad koz. Hen eo en deus gwriet ho saeou, ho lavregou kenta, bugaligou !... Evit, ma c'hello diskuita e peoc'h er bed all, arabad e vo d'eo'h ankounac'h-haat, va bugale, da lavaret hizio eur beden gredus, evit gwella kemener a zo e Breiz-Izel.

AR VUGALE.— Ya ! sur a-walc'h, miliner, sur a-walc'h !

AR MILINER.— Ha breman, Meriadeg, evit hel lienan, eo red kaout eun den eus ar vicher. Te a ya e-ta da vont raktal da glask kemener Langonbrag...

YANNIG, o sevel en eun taol war e azez.— A ! pas hennez, mab ar zec'h, pas hennez !

AR MILINER hag AR VUGALE o kana :  
Chom a reomp holl bamet ! bamet ! bamet !

A ! setu Yannig divarvet

A ! setu Yannig divarvet.

A ! A ! A ! (en eur c'hoarzin)

Er c'halter ne vo ket gouezet

Pa vo gouezet, pa vo gouezet.

Eo bet maro ha divarvet !

YANNIG.— Divarvet ? Divarvet ?... sur a-walc'h ez oun divarvet ! Ne vefen ket chomet evelkent da veza

lienet gand eur balbous evel va c'honsort eus a Langonbraz. Gwell eo ganen dont war an douar endro da veza lazet, c'hoaz eur wech, gand ar gurun, mab ar zec'h !

AR MILINER.— Ha da echui va lavreg !

YANNIG.— Just a-walc'h, miliner !

AR MILINER.— A ! mat ! N'ez peus ket a ezomm ken d'em em jala kement-se gand al lavreg-se, hizio, Tonton Yannig. Gouezet em eus bremaik p'oun bet dre aze oc'h ober eun dro evit ho klask, eo kouezet ar stal en dour, ha ne vo ket danset warc'hoaz e Kerzourner.

YANNIG.— Petra? Petra? Va c'honsort eus a Langobrag eo a oa bet o jubenni koulskoude ! eur sac'had kerc'h en deus bet ar paourkêz. N'em boa ket lavaret d'eoc'h. M'ho peus c'hoant da gaout eur vaz-valan n'it ket d'e glask ; ne deu ket a-benn eus e daol.

A ! mat... mab ar zec'h, pa 'z eo gwir ne vo ket danset warc'hoaz e Kerzourner, red eo dansal en ho ti fe-noz, Miliner. Kerzit da glask ar zonerien. Pa 'z eo gwir ez oun deuet eus a varo da veo, red eo e vefe boursoc'h an noz eget ne deo bet an arbadaez.

AR MILINER.— A ! mat, eur sonj vat a zo deuet d'eoc'h. Yannig.— Ne c'heller ket echui gwell an devez. Ho tourn, kemener, ho tourn ha d'eomp d'ezi !

Jojob ar BAYON

*Adaozet diouz doare Kerne, Leon ha Treger  
gant Y.V. PERROT.*

**AR C'HEMENER** a vez c'hoariet e  
**BLEUN-BRUG** Kemper.



## ENVORIOU EUR GAKOUZEZ

Eul leor hon eus graet gant envoriou eur gakouzez, moulet e *Feiz ha Breiz* ar mis tremen hag al leor-se a zo kaeraet gand ar skeudennou en deus graet evitan Xavier de Langlais.

A drugarez Doue, n'eus ket kals a dud ken klanv gand al lorgnez e Breiz-Izel ; an hanou a gakouz a vez roet atao, evelato, e Montroulez, d'ar re a ra kerdin hag e Gwitalmeze d'ar re a ra bailhou, da lavaret eo d'ar re a ra micheriou ha ne veze ouz o ober gwechall, kouls lavaret nemed ar gakouzed.

Arabad e vele lavaret koulskoude n'eus ket a gakouzed ken e Breiz-Izel, rak unanik bennak a gaver c'hoaz pa glasker piz a-walc'h.

En eur studiadenn war «La Lèpre en Bretagne», bet moulet e *Revue Française de Dermatologie et de veneréologie*, (n° de juin 1933), an Aoñrou Gouin, unan eus doktored brudeta Brest, a lavar ez eus bet diskouezet d'ezän d'an 19 a viz meurz 1933, gand an A. Loussot, etre Landivisiau ha Lesneven, diou vaouez hag a oa, sklér hag anat, klany gand al lorgnez.

Unanik bennak all a c'hell beza c'hoaz, e Breiz-Izel, kous hag e Breiz-Uhel.

A drugarez Doue, n'eus ket kement ken, na tost ha ma 'z eus bet.

Daou vedisin bras hag o deus studiet kals ar c'henved-se, an A. Zambacho-Pacha hag a deuas, e Breiz, er bloaveziou 1892-1893, hag an Aotrou Jeanselme, er bloaz 1897, ne anavesfent ket ken pardonou Breiz rak e lec'h an dud lor, a weled enno neuze, a-verniou, ne weler mui nemet diavêzidi ha n'o deus doare ebet, gwella pez a zo, da veza kakouzed.

Hervez Zambacho eo bet degaset al lorgnez e Breiz gant ar Phenikianed.

Dies a-walc'h eo gouzout kement all a ziavêzidi a zo bet e doug ar c'hantvejou o lakât o zreid war douar hor bro.

Eleiz a gakouzed a oa gwechall iveau en hor bro hag e Barzaz-Breiz, pajenn 453, e verker o devoa o beleien, o ilizou hag o berejou hag e oa difennet striz outo mont etouez an dud yac'h.

Eur gabell zu a rankent kaout atao war o fenn hag eur groaz ruz war o skoaz ; n'o devoa ket a urz da vont nag e ilizou, nak e tiez, nak e panteou an dud yac'h ; gwerz an A. de la Villemarque a zo diwarbenn eun den yaouank dilezet gant e zous p'eo deuet da welet e oa lor.

#### AN DEN YAOUANK

*Ar galon az pao d'in roet,  
O va dousik koant da viret,  
Am eus mesket gant va hini,  
P'hini da hini, va hini?*

#### AR PLAC'H

*Ha me ken du hag eur vrân, tre !  
Piou a gomz ouzin, evelse,*

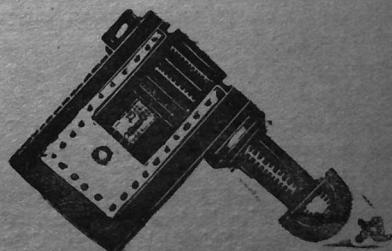
#### AN DEN YAOUANK

*Pa vec'h ken du hag ar mouar,  
Gwenn kann o'ch d'an hini ho kar !*

#### AR PLAC'H

*Den yaouank, eur gaou a laret !  
Va c'halon d'eo'ch n'en eus ket roet ;  
N'en eus ket roet va c'halon d'eo'ch' ;  
Eur c'hakouz a ouzon-me o'ch' !*

Gouenn ENVORIWI EUR GAKOUZEZ, ouz Moulerez Kreis er, Kastell-Paol, i skoed ar pez, 25 lur an douenn. C.c. : R. Caouissin, 29.239-Rennes.



# KELLEIER AR MIZ

## Studi Hag Ober

Studi hag Ober he deus grêt o kregi en he zrede bloaz eur gamméd vras, war a-raok ; moulet e vez bremen gant mouler Feiz ha Breiz, e Kastell-Paol.

Priz ar goumanant bloaz (4 niverenn) a zo bepred eiz lur.

Kas an arc'hant d'an Aotrou Nedelec, Professeur au Grand Séminaire de Quimper, c/c : 19317-Nantes.

## Ar c'haezennou a lavar

En Alamagn e tispigner mil milion, evid ar brezel, bep daou zervez.

E Bro-Zaoz, mil milion, bep tri dervez.

Er Japan, mil milion, bep tri dervez.

Er Rusi, tost da vil milion bemdez.

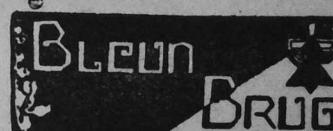
E Frans, mil milion bep sizun.

Gand an arc'hant he deus laket da ober benviou da laza tud, an Alamagn he divije bep bloaz, tro da rei eur c'harr-dre-dan nevez eus ar re gaera, da bep tiegez a zo en he rouantelez ; gand an arc'hant a laka en armou, bep bloaz, ar Frans a c'hellfe rei da bep hini eus ar yugale a deu da c'henel, war he douar, eur yalc'had a 90.000 lur !

## Tenzor ar ganerien

Tenzor ar ganerien eo trede leor SONIOU FEIZ HA BREIZ, 50 son ennau, gant notennou hag a vez kaset, dre ar post, evit 20 real ha netra ken, da gement hini her goulenno.

Evit her c'haout skriva ha kas an arc'hant da Union des Œuvres Bretonnes, Saint-Pol-de-Léon. C/c : R. Caouissin, 29239-Rennes.



### KEMPER, 1-6 a viz GWENGOLO

D'AN DEIZ KENTA A VIZ GWENGOLO, da 15 eur, e vez zo digoret saliou diskouezadeg vras ar Bleun-Brug, e skol Itron Varia an Esperans, Bali Kergelen.

D'AN EIL A VIZ GWENGOLO.

Da 9 eur, eur bale e bro ar barz Bleo Melen, August Brizeux.

Da 12 eur, Merenn e Arzanno.

D'AR ZUL 3 A VIZ GWENGOLO.

Da 9 eur, eur bedenn war bez soudarded ha martoled Kemper, maro er brezel.

Da 10 eur, oferenn-bred ; raktal goude an oferenn-bred, prezegenn e tal skeudenn Laennec, gand an D' Cornic, eus a Zouarnenez.

Da 14 eur Gouel kantved ar Barzaz Breiz e c'hoari va Keruhel.

D'AL LUN 4, eus a 9 eur da greisteiz : Prezegennou war gantvet bloaz Telenn Arvor.

Eus a 14 eur da 17 eur :

Prezegennou war gantvet bloaz ar Barzaz Breiz.

D'AR MEURZ 5.

Eus a 8 eur da 11 eur : Kenstrivadegou bloaveziek ar Bleun-Brug.

Da 11 eur : oferenn-bred, en iliz-veur : Prezegenn an Aotrou 'n eskop Duparc.

Da 14 eur : Kaniri, soniri, dislegerez ha prezegerez.

D'AR MERC'HER 6.

Da 9 eur, Bale e bro Theodor Hersart de la Ville-marqué.

Da gresteiz, merenn-fest e Nizon.

Da 14 eur, Ti Kaniri Breiz, e kastell Koz Rustepian.

Setu aman ar pezioù-c'hoari a vez diskleriet e Bleun Brug Kemper, da 8 eur diouz an noz.

*D'ar zadorn 2 :*

I.— KOROLL AR VUHEZ HAG AR MARO.

II.— FOSTUS AN DOKTOR DAONET.

*D'ar zul 3.*

I.— KOROLL AR VUHEZ HAG AR MARO.

II.— NOMINOE.

*D'al lun 4.*

I.— MARVAILEH AN ENE NAONEK.

II.— AR VRUD A RED.

*D'ar meurz 5.*

I.— SILVIDIGEZ.

II.— AR C'HEMENER.

Pedi a reomp hor c'henvroiz da zont niverus da c'houeliou Bleun-Brug Kemper evit ma vez enoret e-vel m'eo dleet Tad Telenn Arvor ha Tad ar Barzaz Breiz, an daou vréizad o deus labouret ar muia, breman ez eus kant vloaz, da zihuna spered ar Vro.

Ar vugale hag an dud yaouank a venn kemeret perz e Kenstrivadegou ar Bleun-Brug, a zo ret d'ezo kaout e-tre o daourn KANNAD BLEUN-BRUG, KEMPER : Evit ker c'haout kas eun timbr a 18 gweneg da H. CAOUISIN Unvaniez Oberou Breiz, 46, rue Cadiou, Saint-Pol-de-Léon.

Tina ha Yann ar Beg a zo laouen o kemmenn d'eo'h ginivèlez o merc'hig GWENOLA, d'an 22 a viz mezeven, e Kemper.

Hor gwella gourc'hennou d'ar gerent hag hor gwella bennoz d'ar vreizadez vihan.

GOULENN A RAER EUN « INSTITUTRICE GOUVERNANTE » evit deski daou baotrig epad ar bloavez-labour a zeu. Ret e veze e oufe ar brezoneg. Skriva da X. de LANGLAIS, SURZUR' par Vannes.

KLENVED AR C'HENOU HAG AN DENT

## L. LAPIQUONNE Successeur de L. Jézéquel

Tenner dent

Loreet gand skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka deat nevez, war aour ha war gacoutchouk, hervez ar skoueriou diweza Gwarantisa a ra e labour.

RESEO A RA

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Digemeret a ra an dud en e di, e Brest, 4, passage Saint-Martin, eus a 9 eur da greisteiz, hag eus a 2 eur da 6 eur. — Téléphone 1-0-16.



## Yec'hed ar Vugale ar « SIROP FERET »

a eneb an Daoken

Graet gant louzaouennigou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlez eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a chell ervat an emulsionou, an eol-morou, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izil, a zo penn-abeg ma n'her roez Morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouzklennou laez, ar werbl, an doureier fall, droug-arroue, hag ar zempladurez a deu warlere'h ar ruzell hag an dreo, ...

*En vente dans toutes les pharmacies*

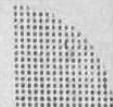
Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS, 2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.





# KIEMPIER 1 - 6 Gwengolo 1939

## BLEUN-BRUG



1839 — Kantved — 1939

Barzaz-Breiz ha Telenn Arvor

YAOUANKIZ BREIZ ! Kemerit perz e Kenstrivadeg ar  
Prezegerez :

*ENORIT HOR BREIZ, HECH ISTOR, HAG HE YEZ !*

Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e

**MONTROULEZ**

LUNEDOU a bep seurd evit an holl

Eun dibab eus an traou gwella evit ar-re vouzar

**Photos Appareils Plaques Pélicules**  
— de toutes marques —

**TI POITEL** --- Ti a fizians

Place Thiers & Place des Viarmes — MONTROULEZ —

## Ti koz L'OLIEROU

L'HOSTIS & JORDES, Successeurs

18-27 Rue Louis Pasteur BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en  
HON TI eo e kavoc'h ato ar muia da zibab hag an dessinou  
nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

**SEIZ MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT**

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus  
forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roet e mar-  
c'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou niverus diwar  
diskouez o c'hartenn.

